

Szolnokiné dr. Csernay Krisztina

kúriai bíró

Az atipikus foglalkoztatási formák bírói gyakorlata

I. A témaválasztás indokai

Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésének rendelkezése alapján a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 25. §-a szerint a Kúria az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott feladatának ellátása körében jogegységi határozatokat hoz, joggyakorlat-elemzést folytat jogerős vagy véglegessé vált határozattal befejezett ügyekben, valamint elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket tesz közzé.

A Kúria konkrét ügyeket elbíráló feladatkörén túl a jogalkalmazás egységét azzal is elősegíti, hogy egyes témakörökben időről időre megvizsgálja az alsóbb fokú bíróságok gyakorlatát, továbbá feltárja azokat a felmerülő problémákat, hiányosságokat, amelyek az egységes jogalkalmazás megteremtésének érdekében szükségesek.

Az elmúlt évtizedekben bekövetkező társadalmi, gazdasági változások ellenére a közfelfogás továbbra is a munkavállaló és a munkáltató határozatlan időre létesített, teljes munkaidőben történő foglalkoztatást tekintti tipikus munkaviszonynak. Az ettől bármely elemében eltérő foglalkoztatás az atipikus munkaviszony. A jogirodalom klasszikus atipikus munkaviszonyként tartja számon a részmunkaidős, a határozott időre kötött munkaviszonyokat, továbbá a távmunkavégzést és a munkaerő-kölcsönzést is.

A rugalmas foglalkoztatási formák európai elterjedésével párhuzamosan Magyarországon is teret nyertek a tipikustól eltérő munkaviszonyok, melyet a Munka Törvénykönyvének folyamatos módosításai is megfelelő módon követtek.

A rendszerváltást követően elfogadott, a piacgazdaságra épülő szabályozást teremtette meg a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (rég. Mt.), amely a hatályban léte alatt is több módosításon ment keresztül. E módosítások egy része érintette az atipikus munkaviszonyokat is, hiszen csak később került be a szabályozások közé a munkaerő-kölcsönzés és a távmunkavégzést is.

A 2012. július 1-től hatályos, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) két különálló fejezetben, a munkaviszony egyes típusait szabályozó XV., valamint a munkaerő-kölcsönzést szabályozó XVI. fejezete tartalmazza a vizsgálat tárgyát képező munkaviszonyokat. A jogirodalom által klasszikus atipikus munkavégzésként számon tartott eseteken kívül az új Mt. teljesen új foglalkoztatási formákat is bevezetett, így a

behívás alapján történő munkavégzést, a munkakör megosztását és a több munkáltató által létesített munkaviszonyt is.

A joggyakorlat-elemzés témaválasztásának indokoltságát elsődlegesen az adja, hogy a Kúria és ezáltal az alsófokú bíróságok is országos képet kapjanak az e típusokra vonatkozó eltérő szabályok jogszerű alkalmazásáról, a joggyakorlatról, a felmerülő tipikus hibákról. A joggyakorlat-elemző csoportban lefolytatandó vizsgálat lehetőséget ad arra, hogy a módosított anyagi jogszabályok folytatott bírói gyakorlatot elemezzük és ismereteket szerezzünk arról, hogy a munkaviszony egyes típusaira vonatkozóan az alsófokú bíróságok milyen problémákkal szembesülhetnek.

II. A joggyakorlat-elemző csoport feladata

A joggyakorlat-elemzés alapvető feladata, hogy a tárgykörben feltárja és elemezze a magyar bírósági gyakorlatot. A még folyamatban lévő „Érvénytelenség a munkaviszonyban” című joggyakorlat-elemzésre rákapcsolódva elemezni szükséges, hogy a határozott idő kikötése mikor minősül semmisnek. E körben ki kell térni az Mt. 192. §-a, továbbá a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 21. §-ának összevetésére, amelyek eltérő módon szabályozzák a határozott idő kikötésének lehetőségét. Kimutathatóak ennek alapján az elért jogviszonyokban jelentkező azonosságok és különbségek. Vizsgálandó az alsófokú bíróságok joggyakorlata a semmisség megállapításának jogkövetkezményei tárgyában, amelyek különösen a határozott idő eltelte miatt megszüntetett jogviszonyoknál jelentkeznek.

Vélelmezhető, hogy a határozott idő kikötése eseténként a próbaidő meghosszabbítását célozza.

Kíváncsú annak elemzése, hogy az Mt. 61. §-ában szabályozott, az atipikus foglalkoztatásra történő ajánlattétel, illetve annak lehetséges, avagy kötelező elfogadása a gyakorlatban milyen típusú igényeket generált.

Mínt hogy a Kúria joggyakorlatában az eltelt időszakban nem volt konkrét ügy az új jogintézmények – behívás alapján történő munkavégzés, munkakör megosztás és a több munkáltató által létesített munkaviszony – esetében, ezért az alsófokú bíróságok által megküldendő határozatokból nyerhetünk képet az e szerződéseknél felmerülő jogi problémákról.

Vélelmezhető, hogy a munkaerő-kölcsönzés, továbbá az egyszerűsített foglalkoztatásra vagy alkalmi munkavégzésre irányuló munkaviszonyok esetében a jogvi-

ta nem elsődlegesen a felek közötti per formájában, hanem közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti jogvitaként jelentkeznek. A köztulajdonban álló munkáltatóval fennálló munkaviszonyok esetében feltételezhetően azok a kérdések a dominánsak, hogy a kollektív szerződés vagy munkaszerződés eltér-e és miként az Mt. fő szabályaitól és ezek a gyakorlatban milyen döntéseket generáltak.

III. Munkamódszer

A vizsgálatának tárgya indokolja, hogy a Kúria munkaügyi ügyek tárgyalására kijelölt bírói mellett első és másodfokon ítélkező bírók, valamint elméleti és gyakorlati szakemberek is részt vegyenek a csoport munkájában. A Kúria Elnökének rendelkezése alapján a joggyakorlat-elemző csoport tagjai: dr. Hajdu Edit, dr. Stark Marianna, dr. Zánthy János kúriai tanácselnökök, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna, dr. Tánczos Rita, dr. Suba Ildikó, dr. Magyarfalvi Katalin és dr. Farkas Katalin kúriai bírók, dr. Tálné dr. Molnár Erika kúriai nyugalmazott tanácselnök asszony; dr. Cséffán József a Dél-alföldi Közigazgatási és Munkaügyi Regio-

nális Kollégium kollégiumvezetője; dr. Orosz Andrea a Közép-dunavölgyi Közigazgatási és Munkaügyi Regionális Kollégium kollégiumvezető-helyettese; dr. Kulisi ty Mária a Fővárosi Törvényszék bírójája; dr. Rózsavölgyi Bálint Balázs a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírójája; dr. Gyulavári Tamás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog-és Államtudományi Karának tanszékvezető egyetemi tanára, dr. Bankó Zoltán a Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kara egyetemi docense, továbbá dr. Pál Lajos és dr. Lőrincz György ügyvéd.

IV. Ütemterv

A vizsgálat menetéről, a munkatervről továbbá arról, hogy a vizsgálat konkrétan milyen időszakra vonatkozzon a csoport az alakuló ülésen határoz. Az alsóbb fokú bíróságok e tárgykörben meghozott határozatainak bekérését követően a kúriai bírók az előre megadott szempontok alapján végzik el az elemzést, majd összefoglaló vélemény készül, amelyet a joggyakorlat-elemző csoport és a Kúria Polgári Kollégiuma tárgyal meg és fogad el.